

ΠΜΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

Οδηγός για την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Οδηγός για την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

1. Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Η αντιμετώπιση της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση αποτελεί μια πραγματική πρόκληση, καθώς φοιτητές με μαθησιακές δυσκολίες οι οποίοι δεν έχουν παραπεμφθεί για αξιολόγηση - διάγνωση, αναδεικνύεται το πρόβλημά τους και φοιτητές με διάγνωση, αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη δυσκολία, λόγω των απαιτήσεων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Σε κάθε περίπτωση το εκπαιδευτικό πλαίσιο περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενότητες.

2.1. Αξιολόγηση φοιτητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία

- Οι φοιτητές/τριες με αναπηρία θα πρέπει να προσκομίσουν κατά την εγγραφή τους στη Γραμματεία του Τμήματός τους σχετική γνωμάτευση από αρμόδιο δημόσιο φορέα, η οποία να πιστοποιεί το είδος της αναπηρίας τους. Οι διδάσκοντες/ουσες θα πρέπει να γνωρίζουν τις προτάσεις παρέμβασης και αξιολόγησης που προτείνει ο δημόσιος φορέας αξιολόγησης σε σχέση με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές ώστε να τις έχουν ήδη εφαρμόσει τόσο κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους, αλλά και να τις λάβουν σοβαρά υπόψη κατά την περίοδο των εξετάσεων σχετικά με τον τρόπο και τη διαδικασία εξέτασης και αξιολόγησης των φοιτητών.
- Οι φοιτητές/τριες συμμετέχουν στις εξετάσεις την ίδια μέρα και ώρα μαζί με τους υπόλοιπους φοιτητές.
- Οι εξετάσεις των φοιτητών/τριών με αναπηρία είναι απαραίτητο να πραγματοποιούνται σε κλίμα σεβασμού και αποδοχής της ιδιαιτερότητας.
- Οι φοιτητές/τριες με αναπηρία είναι χρήσιμο να κάθονται στις μπροστινές θέσεις της αίθουσας, μακριά από πόρτες και παράθυρα και να εξετάζονται στις αίθουσες με μικρό αριθμό φοιτητών.
- Στις περιπτώσεις φοιτητών με κινητικές ή αισθητηριακές αναπηρίες, κατά τις οποίες χρειάζονται συγκεκριμένες διευθετήσεις, η αρμόδια επιτροπή εξετάσεων ρυθμίζει αυτά τα ειδικά θέματα.
- Οι φοιτητές/τριες που δικαιούνται να εξετάζονται προφορικά θα πρέπει να έχουν μαζί τους κατά την εξέταση, φωτοτυπία της γνωμάτευσης αυτής και λαμβάνουν τα ίδια θέματα με τους υπόλοιπους φοιτητές. Εφόσον δεν επιθυμούν να εξεταστούν προφορικά, μπορούν να επιλέξουν να εξεταστούν γραπτώς.
- Οι φοιτητές/τριες με αναπηρία που εξετάζονται προφορικά χρειάζονται βοήθεια στην ανάγνωση και κατανόηση των ερωτήσεων. Καλό είναι οι ερωτήσεις που τίθενται κατά την προφορική εξέταση να διαβάζονται σιωπηλά από τους φοιτητές και στη συνέχεια μεγαλόφωνα από τον διδάσκοντα/ουσα, ώστε να παρέχονται οι απαραίτητες διευκρινίσεις και να γίνεται κατανοητό το περιεχόμενό τους.

- Οι φοιτητές με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος έχουν ανάγκη από συγκεκριμένες διαδικασίες οι οποίες συμβάλλουν στη μέγιστη απόδοσή τους (π.χ. μπορεί να αποδιοργανώνονται από το επίμονο βλέμμα ή μπορεί να ζητήσουν να σταθούν όρθιοι). Θα πρέπει να αποφεύγονται οι γενικού τύπου ερωτήσεις –παρατηρήσεις και οι ερωτήσεις που τους απευθύνονται θα πρέπει να είναι σύντομες και συγκεκριμένες. Επίσης χρειάζεται να απευθύνονται παραινετικές ερωτήσεις και να αποφεύγονται ερεθίσματα που τους παρενοχλούν να συγκεντρωθούν και αφορούν την ιδιαίτερη λειτουργικότητά τους (αποφυγή βλεμματικής επαφής, μεταβολές του φωτισμού, συζητήσεις στο περιβάλλον της αίθουσας).
- Οι κωφοί ή βαρήκοοι φοιτητές δύναται να εξετάζονται προφορικά με τη βοήθεια επίσημου διερμηνέα.
- Σε περίπτωση φοιτητή/ τριας με μερική απώλεια όραση, ο καθηγητής διαβάζει μεγαλοφώνως τα θέματα, τα οποία δίνονται στο φοιτητή σε κατάλληλη μορφή (μεγέθυνση των γραμμάτων σύμφωνα με την ιατρική γνωμάτευση). Σε περίπτωση φοιτητή/τριας με ολικής απώλειας όρασης προτείνεται είτε η προφορική εξέταση είτε η χρήση βοηθού γραφής, είτε η διεξαγωγή των εξετάσεων σε γραφή Braille.
- Οι φοιτητές με αναπηρία στα άνω άκρα έχουν δικαίωμα να ζητήσουν βοηθό γραφής, ο οποίος μπορεί να είναι και εθελοντής φοιτητής. Ο βοηθός γραφής, μετά από υπαγόρευση του ΦμεΑ, απαντάει γραπτά τις ερωτήσεις κατά τη διάρκεια της εξέτασης.
- Στην περίπτωση προφορικής εξέτασης φοιτητή με τραυλισμό, θα πρέπει ο καθηγητής να του επιτρέπει με υπομονή να ολοκληρώσει τις απαντήσεις του.
- Σε περίπτωση που κάποιος φοιτητής με αναπηρία νιώσει άγχος και στρες, είναι αναγκαίο να ενημερωθεί για τη διαδικασία αξιολόγησης, ώστε να ηρεμήσει.
- Όταν οι ΦμεΑ κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης παρουσιάζουν έντονα στοιχεία υπερκινητικότητας ή νευρικότητας, είναι χρήσιμο να διακόπτεται η διαδικασία εξέτασης με ένα ολιγόλεπτο διάλειμμα, προκειμένου να γίνεται «αποσυμπίεση» της έντασης με μια κινητική δραστηριότητα - διαδικασία μέσα στο χώρο.
- Οι μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που αναφέρονται στο Ν.3699/2008 (ΦΕΚ 199 Α΄) εξετάζονται προφορικά ή γραπτά, κατά περίπτωση και ανάλογα με τις δυνατότητές τους (Υ.Α. 23519/Γ2, ΦΕΚ 258/2010, Υ.Α. απόφαση 28722/Γ2(3), ΦΕΚ 276/2010, Φ253/155439/Β6/1612-2009 (ΦΕΚ 2544/Β/30-12-2009).
- Σύμφωνα με το Ν. 4074, ΦΕΚ 88/2012, (Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες): «Σε όλες τις ενέργειες που αφορούν τα παιδιά με αναπηρίες, το συμφέρον του παιδιού είναι πρωταρχικής σημασίας» και τα άμεσα και αποτελεσματικά μέτρα για το σκοπό αυτό περιλαμβάνουν και «Την ενθάρρυνση, σε όλα τα επίπεδα του εκπαιδευτικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένων και όλων των παιδιών από νεαρή ηλικία, μιας στάσης σεβασμού των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες».
- Οι φοιτητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία για να εκφράσουν τη μέγιστη απόδοσή τους, είναι απαραίτητο κατά την αξιολόγησή τους να λαμβάνονται υπόψη, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, ο ατομικός ρυθμός μάθησης και απόκρισης και οι διευκολύνσεις που ανταποκρίνονται στις προσωπικές

στρατηγικές και πρακτικές που έχουν αναπτύξει (Φ.251/ 77753 /Α5 /16-5-2019). Η διαδικασία της αξιολόγησης πρέπει να πραγματοποιείται με κατανόηση και διακριτικότητα

2.2 Οδηγίες για την αξιολόγηση φοιτητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία.

Η αξιολόγηση των φοιτητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι απαραίτητο να πραγματοποιείται με διακριτικότητα, υπομονή και κατανόηση, προκειμένου να αποδώσουν σύμφωνα με τις γνώσεις και τις ικανότητές τους και με στόχο την ενίσχυση και ενθάρρυνση των φοιτητών. Οι φοιτητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή / και αναπηρία θα πρέπει κατά τη διάρκεια της εξέτασης να αντιμετωπίζονται με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι σε καλή ψυχολογική κατάσταση και να αποδώσουν σύμφωνα με τις γνώσεις και τις ικανότητές τους.

- Προφορική εξέταση φοιτητών με αναπηρία :

Η αξιολόγηση των φοιτητών με Αναπηρία με προφορικές δοκιμασίες συνιστά μια διαφοροποιημένη προσέγγιση που απορρέει από τις διαφοροποιημένες διδακτικές πρακτικές που οφείλεται να έχουν εφαρμοστεί προκειμένου να υποστηριχτούν. Η διαφοροποιημένη αυτή προσέγγιση κατά τη διαδικασία εξέτασης σκοπεύει μόνο στην παροχή της δυνατότητας για διευκολύνσεις που ανταποκρίνονται στις προσωπικές στρατηγικές και πρακτικές που έχουν αναπτύξει ώστε να εκφράσουν τη μέγιστη απόδοση των γνωστικών δεξιοτήτων τους.

- Γραπτή εξέταση φοιτητών με αναπηρία :

Σύμφωνα με το Νόμο 4488/Τεύχος Α΄ 137/13.09.2017, κεφάλαιο β «Κάθε φυσικό πρόσωπο ή νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου υποχρεούται να διασφαλίζει την ισότιμη άσκηση των δικαιωμάτων των ΑμεΑ στο πεδίο των αρμοδιοτήτων ή δραστηριοτήτων του, λαμβάνοντας κάθε πρόσφορο μέτρο και απέχοντας από οποιαδήποτε ενέργεια ή πρακτική που ενδέχεται να θίγει την άσκηση των δικαιωμάτων των ΑμεΑ. Ιδίως, υποχρεούται γ) να παρέχει, όπου απαιτείται σε συγκεκριμένη περίπτωση, εύλογες προσαρμογές υπό τη μορφή εξατομικευμένων και κατάλληλων τροποποιήσεων, ρυθμίσεων και ενδεδειγμένων μέτρων, χωρίς την επιβολή δυσανάλογου ή αδικαιολόγητου βάρους, ε) να προάγει με θετικά μέτρα την ισότιμη συμμετοχή και άσκηση των δικαιωμάτων των ΑμεΑ στον τομέα της αρμοδιότητας ή δραστηριότητάς του», μπορεί να τροποποιηθεί ο τρόπος εξέτασης των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, και όχι το περιεχόμενο των εξεταζόμενων θεμάτων. Τα θέματα αυτά ενδεικτικά μπορεί να έχουν τη μορφή: διαβαθμισμένης δυσκολίας, ερωτήσεις κλειστού τύπου, αντιστοίχισης, σύντομης απάντησης, συμπλήρωσης κενών κτλ.

- Ενημέρωση διδασκόντων για τις γνωματεύσεις των φοιτητών με αναπηρία :

Οι διδάσκοντες, προκειμένου να εξετάσουν και να αξιολογήσουν τους φοιτητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία θα πρέπει απαραίτητα να έχουν ενημερωθεί από πριν για τις Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες /Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές από τη γνωμάτευση που αυτοί προσκομίζουν στη γραμματεία του Τμήματος.

- Όσον αφορά στους φοιτητές με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες (Ε.Μ.Δ) προτείνονται τα εξής:

Οι φοιτητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία) αντιμετωπίζουν κυρίως δυσκολίες στη διαχείριση του γραπτού λόγου και στην αυθόρμητη παραγωγή γραπτού και ρέοντος λόγου (π.χ. δυσκολίες στην ανάγνωση μεγάλων κειμένων, ασυνέπειες ως προς την ορθή γραφή και τη σύνταξη, αγνόηση των συμβόλων τονισμού και στίξης, κλπ.). Για τον λόγο αυτό άλλωστε αξιολογούνται με προφορικές δοκιμασίες Σε περίπτωση που οι φοιτητές δεν έχει κατανοήσει την εκφώνηση του θέματος, τότε καλό είναι να αναδιατυπώνεται η ερώτηση. Προτείνεται η ενθάρρυνση της ανάπτυξης μιας απάντησης που δεν θεωρείται επαρκής με παροχή διευκρινίσεων, ενώ καλό είναι να τους προσφέρεται χρόνος, στην περίπτωση που αυτός ζητηθεί και είναι αναγκαίος. Συχνά εμφανίζουν δευτερογενείς δυσκολίες στην συγκέντρωση και στην επικέντρωση προσοχής και απορροφώνται από τους θορύβους του «φόντου» (συζητήσεις στον διάδρομο, θορυβώδης κινητικότητα).

2.3.Υποστήριξη φοιτητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες /ή και αναπηρία

1. Φοιτητές/τριες με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες (δυσλεξία, δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία, δυσγραφία, δυσαριθμσία):

Οι ειδικές μαθησιακές δυσκολίες είναι ένας γενικός όρος που αναφέρεται σε μια ανομοιογενή ομάδα διαταραχών, οι οποίες εκδηλώνονται με σημαντικές δυσκολίες στην πρόσκτηση και χρήση ικανοτήτων ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής, συλλογισμού ή μαθηματικής ικανότητας. Οι διαταραχές αυτές είναι εγγενείς στο άτομο και αποδίδονται σε δυσλειτουργία του κεντρικού νευρικού συστήματος (Hammill, 1990). Τα άτομα με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες συχνά χρησιμοποιούν υποστηρικτική τεχνολογία για να αποδώσουν στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους. Μαθαίνουν καλύτερα αν μαζί με το γραπτό κείμενο υπάρχει εικόνα, ήχος, διάγραμμα.

Προτάσεις προς τους διδάσκοντες/διδάσκουσες για φοιτητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες :

- Είναι χρήσιμο οι σημειώσεις και παρουσιάσεις των μαθημάτων να είναι διαθέσιμες εκ των προτέρων.
- Το μάθημα ή/και οι παρουσιάσεις να περιλαμβάνουν εκτός από γραπτό κείμενο και εποπτικό ή ηχητικό υλικό. Το κείμενο της κάθε διαφάνειας να μη ξεπερνά τις 8 σειρές και να είναι γραμμένο σε ευανάγνωστη γραμματοσειρά ίση ή μεγαλύτερη του 24. Κατά τη διάρκεια του μαθήματος είναι χρήσιμο να φαίνεται ξεκάθαρα ποιο ακριβώς σημείο της διαφάνειας συμπίπτει με την προφορική εισήγηση.
- Οι οδηγίες να επεξηγούνται βήμα-βήμα, για εργασίες που θα πρέπει να διεκπεραιωθούν στην αίθουσα διδασκαλίας, εφόσον ο/η φοιτητής/τρια με μαθησιακές δυσκολίες το επιθυμεί. Για εργασίες που θα πρέπει να παραδώσουν οι φοιτητές/τριες, μπορεί να δοθεί πρόσθετος χρόνος και καθοδήγηση, ώστε να έχουν την ευχέρεια και τα χρονικά περιθώρια να θέτουν ερωτήματα και να έχουν μια σαφή εικόνα για τις εργασίες που πρόκειται να προετοιμάσουν.

Προτάσεις προς διδάσκοντες/διδάσκουσες για φοιτητές/τριες με Προβλήματα Ακοής:

- Είναι απαραίτητο να υπάρχει προ συνεννόηση με τους/τις φοιτητές/τριες ώστε να διευκρινιστεί με ποιο τρόπο θα διασφαλίζεται καλύτερη επικοινωνία, καθώς τα άτομα με προβλήματα ακοής έχουν διαφορετικό επίπεδο ακοής και χρησιμοποιούν διαφορετικούς τρόπους επικοινωνίας. Η ομιλούμενη γλώσσα γίνεται κατανοητή

μέσω της νοηματικής γλώσσας ή/και της χειλεανάγνωσης. Το θεσμικό πλαίσιο δίνει τη δυνατότητα παρουσίας διερμηνέα, ο οποίος νοηματίζει τον προφορικό λόγο.

- Οι διδάσκοντες/ουσες όταν μιλούν, είναι απαραίτητο να στέκονται ακριβώς απέναντι από τον/την φοιτητή/τρια με προβλήματα ακοής, να αποφεύγουν να στέκονται μπροστά από παράθυρο με έντονο φως, δεν μιλούν ούτε πολύ γρήγορα ούτε πολύ αργά, δεν καλύπτουν το στόμα τους και δεν μασούν στιδήςποτε. Επίσης οι χειρονομίες και ο στόμφος στο λόγο είναι καλό να αποφεύγονται.
- Οι διδάσκοντες/διδάσκουσες θα πρέπει να προβάλλουν τα κύρια σημεία του μαθήματος σε οθόνη προβολής ή να καταγράφουν τα κύρια σημεία στον πίνακα. Επίσης την ώρα που γίνεται η καταγραφή, θα πρέπει να αποφεύγεται η ταυτόχρονη ομιλία.
- Να γίνεται κατανοητό το νόημα πολύπλοκων γλωσσικών δομών και η ειδική ορολογία και να χρησιμοποιούνται καθαρές και ευνόητες φράσεις.
- Να επιτρέπεται η χρήση νέων τεχνολογικών βοηθημάτων καθώς και τα υποστηρικτικά ακουστικά συστήματα ή ο βρόχος ακοής.
- Είναι χρήσιμο η ομάδα των φοιτητών/τριών να κάθεται σε ημικύκλιο ή σχήμα Π ώστε ο/η φοιτητής/τρια με πρόβλημα ακοής να διατηρεί οπτική επαφή με όλα τα μέλη της ομάδας, εφόσον το επιτρέπει η διαρρύθμιση της αίθουσας και ο αριθμός των φοιτητών.
- Όταν υπάρχουν δραστηριότητες που βασίζονται στην ακοή (π.χ. προβολή αρχείου με ήχο) χρειάζεται να δίνεται γραπτώς το κείμενο. Όταν δίνεται μια γραπτή εργασία στην αίθουσα, πρέπει να δοθεί χρόνος για να διαβάσει ο/η φοιτητής/τρια το κείμενο/ερωτήσεις και μετά να δοθούν οι οδηγίες.
- Επίσης όταν χρησιμοποιεί κανείς ακουστικά, είναι απαραίτητο η αίθουσα να μην έχει θόρυβο. Τα ακουστικά μεγαλώνουν τον θόρυβο στο αυτί και ο/η φοιτητής/τρια δεν μπορεί να παρακολουθήσει το μάθημα. Επίσης, οι διδάσκοντες/ουσες ενημερώνονται, αν χρειάζεται να φορούν ειδικό μικρόφωνο.
- Αν υπάρχει διερμηνέας νοηματικής γλώσσας που συνοδεύει το άτομο, ο/η διδάσκων/ουσα μιλά με σταθερό ρυθμό και δεν απευθύνεται στον/στην διερμηνέα, αλλά απευθείας στον/στην φοιτητή/τρια.

2. Φοιτητές/τριες με Προβλήματα Όρασης:

Τα άτομα με προβλήματα όρασης μπορεί. Κάποια άτομα γεννιούνται με οπτική αναπηρία και κάποια την αποκτούν. Η οπτική αναπηρία μπορεί να είναι μόνιμη ή παροδική. Επίσης μπορούν να χρησιμοποιούν άλλο εξοπλισμό (π.χ. εξοπλισμό που μεγεθύνει ό,τι προβάλλεται στην οθόνη προβολής), τον οποίο καλό είναι οι διδάσκοντες/ουσες να γνωρίζουν.

Προτάσεις προς διδάσκοντες/διδάσκουσες για φοιτητές/τριες με Προβλήματα Όρασης:

- Τα άτομα με προβλήματα όρασης έχουν πρόσβαση στο γραπτό λόγο με τη γραφή Braille ή/και με τη χρήση εξειδικευμένου λογισμικού (με συνθετική φωνή). Οι διδάσκοντες/ουσες θα πρέπει να φροντίζουν ώστε ο/η φοιτητής/τρια με προβλήματα όρασης (αμβλύωπας ή με τύφλωση) να έχει το υλικό που σχετίζεται με το μάθημα σε μια μορφή που θα τον/την εξυπηρετεί. Συγκεκριμένα, αν ο/η φοιτητής/τρια χρησιμοποιεί λογισμικό συνθετικής φωνής, το οποίο μπορεί να μετατρέψει το γραπτό κείμενο που προβάλλεται στον υπολογιστή σε ηχητικό

κείμενο ή γραφή Braille, το υλικό θα πρέπει να υπάρχει σε ψηφιακή μορφή για να μπορεί μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή να μετατραπεί σε ηχητικό κείμενο ή να εκτυπωθεί σε Braille. Επίσης οι διδάσκοντες/ουσες θα πρέπει να γνωρίζουν, εάν ο φοιτητής/τρια χρησιμοποιεί εξοπλισμό που μεγεθύνει ό,τι προβάλλεται στην οθόνη προβολής.

- Το περιεχόμενο των διαλέξεων/των μαθημάτων θα πρέπει να έχει δοθεί στους/στις φοιτητές/τριες νωρίτερα από την έναρξη του μαθήματος, ώστε να μπορούν να εξοικειωθούν με το αντικείμενο του μαθήματος και σε ηλεκτρονική μορφή, σε μορφή κειμένου (.txt, doc ή σε htm), καθώς αυτό τους/τις διευκολύνει να χρησιμοποιούν τους αναγνώστες οθόνης. Επίσης θα πρέπει να επεξηγείται με λεπτομέρειες στο/στη φοιτητή/τρια το οπτικό περιεχόμενο της παρουσίασης και το κείμενο που εμφανίζεται στην οθόνη ή θα πρέπει να διαβάζεται φωναχτά ή να εξηγείται πλήρως.
- Σε περίπτωση που ο/η διδάσκων/ουσα χρειάζεται να δώσει ένα κείμενο ή ένα φύλλο εργασίας το οποίο δεν έχει εκ των προτέρων ο/η φοιτητής/τρια, θα πρέπει να το εκτυπώσει ανάλογα με το μέγεθος γραμμάτων και τη γραμματοσειρά που αναγράφεται στην ιατρική γνωμάτευση του φοιτητή /τριας.
- Σε περίπτωση που κατά τη διάρκεια του μαθήματος υπάρχει προβολή ταινίας ή βίντεο, τότε ο/η φοιτητής/τρια χρειάζεται να έχει ένα άτομο δίπλα του, το οποίο θα του/της εξηγεί αυτά που δεν βλέπει. Αυτό το άτομο μπορεί να είναι ο/η διδάσκων/ουσα ή ο/η συνοδός, αν υπάρχει.
- Εάν ο/η φοιτητής/τρια χρειάζεται βοήθεια στη μετακίνηση, τοποθετούμε το δεξί ή αριστερό μας χέρι στο μπράτσο του/της, περπατάμε μαζί και συμβουλευόμαστε για την ανάλογη κίνηση δεξιά ή αριστερά. Πριν προσφέρουμε βοήθεια, ρωτάμε το άτομο με προβλήματα όρασης.

3. Φοιτητές/τριες με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ): Προτάσεις προς διδάσκοντες/διδάσκουσες για φοιτητές/τριες με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ):

- Η κυριολεξία βοηθά την κατανόηση, ενώ ο μεταφορικός λόγος δυσκολεύει τους/τις φοιτητές/τριες με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος, η οποία χαρακτηρίζεται από προβλήματα στην κοινωνική επικοινωνία, αλλά και από ιδιαίτερα μοτίβα συμπεριφοράς.
- Η επεξεργασία του προφορικού λόγου συνιστά πρόκληση για τα άτομα με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος. Η χρήση εικόνων και βίντεο λειτουργεί υποστηρικτικά στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Είναι απαραίτητη η έγκαιρη προειδοποίηση για τυχόν αλλαγές στο πρόγραμμα ή στις υποχρεώσεις για το μάθημα, καθώς οι φοιτητές/τριες με ΔΑΦ δυσκολεύονται να εξοικειωθούν με οποιεσδήποτε αλλαγές, τις οποίες συνήθως αντιμετωπίζουν με αυξημένο άγχος. Η κατάθεση εργασιών τμηματικά, διευκολύνει τους φοιτητές/τριες.
- Είναι χρήσιμο να δίνεται στους φοιτητές/τριες με ΔΑΦ η επιλογή γραπτών αντί προφορικών εξετάσεων, καθώς μπορεί να δυσκολεύονται στην εκφορά του λόγου.
- Η κοινωνική δυσκολία αλληλεπίδρασης των φοιτητών/τριών με ΔΑΦ δεν συνιστούν συνήθως αγένεια, αλλά δυσκολία στην επεξεργασία των κοινωνικών συμβάσεων.

Σποραδικά μπορεί να εκδηλώνουν αυξημένο άγχος, θυμό και άλλα συναισθήματα που φαίνονται δυσανάλογα με τις συνθήκες.

4. Φοιτητές/τριες με Κινητική Αναπηρία

- Ο/η φοιτητής/τρια με κινητικές αναπηρίες συνήθως έχει και πρόσθετα προβλήματα, μεταξύ άλλων δυσκολίες στην ομιλία και στην μνήμη, στην απομνημόνευση και την επεξεργασία πληροφοριών, αντιληπτικές δυσκολίες και σωματικό πόνο.
- Η κινητική αναπηρία μπορεί να περιορίζει τη λειτουργία ολόκληρου του σώματος ή κάποιου μέρους του σώματος (άνω άκρα, κάτω άκρα, σπονδυλική στήλη) και κατά συνέπεια ο φοιτητής/τρια μπορεί να δυσκολεύεται να έχει πρόσβαση στις εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου, να μετακινηθεί από την μια αίθουσα στην άλλη και από κτίριο σε κτίριο.
- Για τους/τις φοιτητές/τριες με διαταραχές στην σπονδυλική στήλη είναι επώδυνη η παραμονή τους στην αίθουσα για πολλές ώρες καθώς και να εκτελούν με ακρίβεια δραστηριότητες με τα χέρια τους, π.χ.: να κρατάνε σημειώσεις ή να συμμετέχουν πλήρως σε εργαστήρια.

Όσον αφορά στην οργάνωση του μαθήματος:

- Οι πανεπιστημιακές εγκαταστάσεις θα πρέπει να είναι προσβάσιμες για τους/τις φοιτητές/τριες που χρησιμοποιούν αναπηρικό αμαξίδιο ή πατερίτσες. Αν δεν υπάρχει πρόσβαση, τότε θα πρέπει τα μαθήματα να μεταφέρονται σε αίθουσες όπου μπορεί να πηγαίνει ο/η φοιτητής/τρια για παράδειγμα, θα πρέπει να γίνονται στο ισόγειο. Και ο /η φοιτητής/τρια θα πρέπει να έχει αρκετό χρόνο στη διάθεσή του/της για να μετακινείται από αίθουσα σε αίθουσα ή από κτίριο σε κτίριο.
- Αν ο/η φοιτητής/τρια δυσκολεύεται να κρατήσει σημειώσεις στο μάθημα, τότε θα πρέπει να του/της επιτρέπεται να το μαγνητοφωνήσει και/ή να του/της δίνετε διδακτικό υλικό πολύ πριν την έναρξη του μαθήματος, προκειμένου να ενισχύσουμε την ενεργό συμμετοχή του/της.
- Οι φοιτητές /τριες με προβλήματα στην ομιλία, χρειάζονται χρόνο αφενός για να ολοκληρώσουν τη σκέψη τους με το δικό τους ρυθμό και αφετέρου για να ολοκληρώσουν τη φράση τους.
- Ο/Η φοιτητής/τρια με αναπηρία στα άνω άκρα χρειάζεται βοηθό- συνοδό στη διάθεσή του/της, ο οποίος συνεργάζεται με το φοιτητή/τρια.
- Όσον αφορά στις εξετάσεις και στη βαθμολογία:
- Η μορφή των εξετάσεων και των τεστ θα πρέπει να προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες απαιτήσεις του/της φοιτητή/τριας και στο είδος της αναπηρίας που έχει. Η μορφή αυτή θα πρέπει να αποφασίζεται πριν την έναρξη της εξεταστικής και μπορεί να περιλαμβάνει τις ακόλουθες τροποποιήσεις:
- Φοιτητές που δυσκολεύονται να γράψουν γρήγορα και ευανάγνωστα, χρειάζονται να έχουν περισσότερο χρόνο στη διάθεσή τους, όταν δίνουν γραπτές εξετάσεις.
- Φοιτητές/τριες με διαταραχές στην ομιλία έχουν το δικαίωμα να δώσουν γραπτές εξετάσεις αντί για προφορικές.
- Όταν απευθυνόμαστε σε ένα φοιτητή/τρια με αναπηρικό αμαξίδιο είναι απαραίτητο έχουμε οπτική επαφή μαζί του και να μην στεκόμαστε ακριβώς μπροστά του/της ή να τον/την κοιτάμε από ψηλά. Επίσης ρωτάμε το άτομο με

αναπηρία εάν χρειάζεται τη βοήθεια μας και δεν παραβιάζουμε τον προσωπικό του χώρο, σπρώχνοντας το αναπηρικό αμαξίδιο χωρίς τη συναίνεσή του.

2.4. Προφορική εξέταση φοιτητών

1. Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες:

Οι φοιτητές/τριες με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, όπως δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία, εξετάζονται προφορικά κατόπιν αίτησής τους. Οι παραπάνω ειδικές μαθησιακές δυσκολίες διερευνώνται και διαπιστώνονται από τα Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΔΑΣΥ), τα Κοινωνικά Κέντρα Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων και από τα Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα (ΙΠΔ) άλλων Υπουργείων.

1. Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές (Αυτισμός):

Οι φοιτητές/τριες με δυσκολίες στο φάσμα του αυτισμού εξετάζονται γραπτά ή προφορικά. Για τις περιπτώσεις αυτές απαιτείται γνωμάτευση από τα Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΔΑΣΥ) ή τα Κοινωνικά Κέντρα Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων ή τα Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα (ΙΠΔ) άλλων Υπουργείων, τα οποία γνωματεύουν και εισηγούνται τον τρόπο εξέτασης, ο οποίος μπορεί να είναι προφορικός ή γραπτός. Όσον αφορά στις γνωματεύσεις των ΚΕΔΑΣΥ (πρώην ΚΕΣΥ/ΚΕΔΔΥ/ΚΔΑΥ) και των ΙΠΔ ισχύει ότι «όλες οι γνωματεύσεις των ΚΕΔΔΥ και των ΙΠΔ για οποιοδήποτε λόγο, έχουν μόνιμη ισχύ» σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 17 του αρ. 28 του Ν. 4186/2013 (ΦΕΚ 193 Α'/17-9-2013) εφόσον βρίσκονταν σε ισχύ κατά την έναρξη ισχύος του ως άνω Νόμου. Ο σχετικός πίνακας με τα στοιχεία των ΚΕΔΑΣΥ ανά περιφέρεια και ο κατάλογος Ιατροπαιδαγωγικών Κέντρων αναγνωρισμένων από το ΥΠΑΙΘ, βρίσκεται αναρτημένος στην επίσημη ιστοσελίδα του ΥΠΑΙΘ <http://www.minedu.gov.gr> στο σύνδεσμο "Ειδική Αγωγή \ ΚΕΔΑΣΥ-ΕΔΥ".

2. Αναπηρίες μόνιμες ή προσωρινές:

Οι φοιτητές/τριες με τις παρακάτω αναπηρίες εξετάζονται προφορικά. Οι αναφερόμενες αναπηρίες πιστοποιούνται σύμφωνα με το ισχύον κάθε φορά σύστημα πιστοποίησης αναπηρίας Υγειονομικής Επιτροπής. Συγκεκριμένα εξετάζονται προφορικά οι φοιτητές/τριες, οι οποίοι/ες αδυνατούν να υποστούν γραπτή εξέταση επειδή: i) είναι τυφλοί, σύμφωνα με το Ν. 958/1979 (ΦΕΚ 191 Α') ή έχουν ποσοστό αναπηρίας στην όρασή τους τουλάχιστον 67% ή είναι αμβλύωπες με ποσοστό αναπηρίας στην όρασή τους τουλάχιστον 67% . ii) έχουν κινητική αναπηρία τουλάχιστον 67% μόνιμη ή προσωρινή, που συνδέεται με τα άνω άκρα, iii) πάσχουν από σπαστικότητα των άνω άκρων. Για τις ανωτέρω αναπηρίες των περιπτώσεων (i), (ii) και (iii) απαιτείται γνωμάτευση Υγειονομικής Επιτροπής του ΚΕΠΑ (Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας) του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης ΕΦΚΑ (πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ).

3. Ενδεικτική διαδικασία προφορικής εξέτασης:

Η εξέτασή τους δεν διαφέρει από την εξέταση των υπόλοιπων φοιτητών/τριών που εξετάζονται γραπτά. Όσον αφορά στην διαδικασία της εξέτασης, οι εξεταζόμενοι/ες φοιτητές/τριες εισέρχονται στις αίθουσες εξέτασης την ίδια ώρα που εισέρχονται και οι λοιποί εξεταζόμενοι/ες.

Στους/Στις εξεταζόμενους/ες παρέχεται ο χρόνος προετοιμασίας, ο οποίος είναι τουλάχιστον ίσος με το χρόνο δυνατής αποχώρησης και δεν μπορεί να υπερβεί τις τρεις ώρες, προκειμένου να μελετήσουν, να κατανοήσουν τα θέματα και να κρατήσουν, εφόσον το επιθυμούν, σημειώσεις στο τετράδιο τους για να τις χρησιμοποιήσουν, όταν θα προσέλθουν στην επιτροπή προκειμένου να εξεταστούν. Όταν είναι έτοιμοι/ες, προσέρχεται ο/η κάθε ένας/μία ξεχωριστά στην αίθουσα, όπου παρευρίσκονται τα μέλη της Επιτροπής Εξέτασης. Στην αίθουσα αυτή παρευρίσκονται υποχρεωτικά τα δύο μέλη (ο/η διδάσκων/ουσα που βαθμολογεί και ο/η παρατηρητής/τρια της διαδικασίας). Αν ο/η φοιτητής/τρια συνοδεύεται από εθελοντή/τρια υποστήριξης, αυτός/ή μπορεί να παρίσταται κατά την εξέταση, χωρίς όμως να συμμετέχει στη διαδικασία.

Ο/Η εξεταζόμενος/η αναπτύσσει προφορικά τις απαντήσεις του/της στα θέματα, με όποια σειρά επιθυμεί. Κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης των απαντήσεών του/της μπορεί να συμβουλευτεί τις σημειώσεις του. Στην περίπτωση που επιθυμεί να απαντήσει γραπτά σε κάποια ερωτήματα, εκφράζει αυτήν την επιθυμία, όταν προσέρχεται ενώπιον της επιτροπής και το δηλώνει εγγράφως στο γραπτό δοκίμιο, ώστε οι σχετικές απαντήσεις να αξιολογηθούν γραπτά και όχι προφορικά. Η γραπτή δήλωση υπογράφεται και από τα μέλη της επιτροπής.

Όταν ολοκληρώσει την εξέτασή του/της παραδίδει το φύλλο εξέτασης στον/στην διδάσκων/ουσα και αποχωρεί από την αίθουσα.

2.5. Γραπτή εξέταση φοιτητών

Οι υποψήφιοι/ες που παρουσιάζουν σοβαρά προβλήματα ακοής (κωφοί, βαρήκοι) σε ποσοστό 67% και πάνω και όσοι παρουσιάζουν προβλήματα λόγου και ομιλίας (δυσαρθρία, τραυλισμό) καθώς και προβλήματα επιληψίας, εξετάζονται γραπτά. Για τα προβλήματα ακοής (κωφοί, βαρήκοι) σε ποσοστό 67% και πάνω καθώς και για τα προβλήματα επιληψίας απαιτείται γνωμάτευση από τις Υγειονομικές Επιτροπές του ΚΕΠΑ (Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας) του ΕΦΚΑ και για τα προβλήματα λόγου και ομιλίας (δυσαρθρία, τραυλισμός) απαιτείται γνωμάτευση από τα ΚΕΔΑΣΥ. Επίσης γραπτά εξετάζονται οι υποψήφιοι/ες με φάσμα αυτισμού για τους οποίους τα ΚΕΔΑΣΥ, τα Κοινωνικά Κέντρα Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων και τα Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα άλλων Υπουργείων έχουν γνωματεύσει και εισηγηθεί τον γραπτό τρόπο εξέτασης.

2.6. Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος (Δ.Α.Φ.)

Για φοιτητές/τριες με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος (Δ.Α.Φ.) προτείνονται τα εξής: Κατά την αξιολόγηση των φοιτητών/τριών με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος επιτρέπονται οι ρουτίνες που επιθυμούν και δεν παραβιάζουν τους γενικούς κανονισμούς (π.χ. ένα συγκεκριμένο αντικείμενο πάνω στο θρανίο ή μια συγκεκριμένη θέση σε σχέση με το φωτισμό κλπ.).

Επίσης είναι χρήσιμο να αποφεύγονται ερεθίσματα που δυσκολεύουν τους/τις φοιτητές/τριες με Δ.Α.Φ. να συγκεντρωθούν και αφορούν στην ιδιαίτερη λειτουργικότητά τους ως προς τις αισθήσεις τους (θόρυβοι ή συζητήσεις στο φόντο της αίθουσας, αποφυγή βλεμματικής επαφής, μεταβολές του φωτισμού κλπ.).

Κατά την αξιολόγηση-βαθμολόγηση οι φοιτητές/τριες με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος έχουν ανάγκη συγκεκριμένες και προβλέψιμες διαδικασίες οι οποίες βοηθούν στη μέγιστη απόδοσή τους (π.χ. μπορεί να ζητήσουν να σταθούν όρθιοι/ες, μπορεί να αποδιοργανώνονται από το επίμονο βλέμμα και να χρειάζονται να συμβουλευούνται το γραπτό τους).

Οι ερωτήσεις που απευθύνονται από τον/τη βαθμολογητή/τρια είναι βοηθητικό να είναι σύντομες και συγκεκριμένες, να δίνονται κατά μικρότερες περιόδους και να αποφεύγονται οι γενικού τύπου ερωτήσεις-παρατηρήσεις. Επίσης χρειάζεται να απευθύνονται παραινετικές ερωτήσεις, σε κάθε φάση της αξιολόγησης-βαθμολόγησης και να μεσολαβεί μικρός χρόνος αναμονής ή σιωπής προκειμένου ο/η φοιτητής/τρια να απαντήσει.

Οι φοιτητές/τριες με Δ.Α.Φ. δύναται να συνοδεύονται από Εθελοντή/τρια Στήριξης στην αξιολόγηση- βαθμολόγηση, ώστε να επιτυγχάνουν την εξοικείωση που χρειάζονται. Οι εθελοντές/τριες δεν παρεμβαίνουν, δεν εξηγούν, δεν βοηθούν τον/την εξεταζόμενο/η, αλλά μπορούν να υποστηρίζουν τον/την φοιτητή/τρια με τις μη λεκτικές παραινέσεις και τους οπτικούς δείκτες που έχουν καθιερώσει μεταξύ τους προκειμένου να επιτυγχάνεται η συνεργασία.

2.7. Οδηγίες για φοιτητές/τριες με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες

Οι φοιτητές/τριες με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία, δυσαριθμησία) αντιμετωπίζουν κυρίως δυσκολίες στη διαχείριση του γραπτού λόγου και στην αυθόρμητη παραγωγή γραπτού και ρέοντος λόγου (π.χ. δυσκολίες στην ανάγνωση μεγάλων κειμένων, ασυνέπειες ως προς την ορθή γραφή και τη σύνταξη αγνόηση των συμβόλων τονισμού και στίξης). Για τον λόγο αυτό αξιολογούνται με προφορικές δοκιμασίες. Έχουν βέβαια το δικαίωμα κατά το στάδιο της προετοιμασίας του θέματος να χρησιμοποιούν πρόχειρο, όπου θα καταγράψουν τις σκέψεις τους και στη συνέχεια να αναπτύξουν προφορικά τις απαντήσεις τους. Επίσης δικαιούνται στην περίπτωση που επιθυμούν να απαντήσουν γραπτά σε κάποια ερωτήματα, αυτά να αξιολογούνται κατά τη βαθμολόγηση. Συχνά εμφανίζουν δυσκολίες στην Συγκέντρωση και στην Επικέντρωση Προσοχής και απορροφούνται από τους θορύβους του «φόντου» (συζητήσεις στον διάδρομο, θορυβώδης κινητικότητα κ.λπ.). Οι επιτηρητές/τριες προτείνεται να βοηθούν τους/τις φοιτητές/τριες με παραινέσεις ως προς τη συγκέντρωση και ως προς την τήρηση του χρόνου και να εξασφαλίζουν την αδιάταρακτη ροή της διαδικασίας.

Όταν ο/η εξεταζόμενος/η καλείται να απαντήσει σε Θεωρητικά θέματα όπως είναι η Ιστορία κ.λπ., εφόσον ο/η εξεταστής/στρια διαπιστώνει ότι ο/η εξεταζόμενος/η αδυνατεί να αποδώσει το εξεταζόμενο αντικείμενο με συνεχή λόγο, μπορεί να τον/την εξετάσει με την υποβολή ερωτήσεων, οι οποίες θα τον/την διευκολύνουν στη διατύπωση των γνώσεων, αλλά δεν θα πρέπει να είναι τέτοιας μορφής που θα υποδεικνύουν την απάντηση.

Αν κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας των θεμάτων ή κατά τη διάρκεια της εξέτασης ο/η εξεταζόμενος/η ζητήσει την ανάγνωση κάποιου θέματος, τότε ο/η

επιτηρητής/τρια ή ο/η εξεταστής/τρια αντίστοιχα θα μπορούσε να επαναλάβει άλλη μία φορά την ανάγνωση κάποιου θέματος.

Στην περίπτωση των φοιτητών/τριών με δυσλεξία ή δυσορθογραφία και εκτός από την περίπτωση των ασκήσεων γραμματικής, δεν λαμβάνονται υπόψη τα ορθογραφικά λάθη.

Η ιδιαίτερη μεταχείριση των εξεταζόμενων δε συνιστά σε καμία περίπτωση επιεική αξιολόγηση ή άλλης μορφής ιδιαίτερη μεταχείριση, αλλά σκοπεύει μόνο στην παροχή της δυνατότητας να εξωτερικεύσουν τις γνώσεις, τις οποίες λόγω της δυσκολίας τους αδυνατούν να εξωτερικεύσουν με το γραπτό λόγο (Γκιαούρη Σ., Υποστήριξη φοιτητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες / αναπηρία).

2.8. Θέματα κωφών, τυφλών και αυτιστικών μαθητών

1. Ως πρώτη γλώσσα των κωφών και βαρήκων μαθητών αναγνωρίζεται η Ελληνική Νοηματική γλώσσα και ως δεύτερη γλώσσα τους η Νέα Ελληνική, η οποία προσλαμβάνεται και εκφέρεται με τη γραπτή της μορφή, ενώ η προφορική της αντίληψη και έκφραση αποτελεί πρόσθετη κοινωνική επιλογή των κωφών μαθητών. Η Ελληνική Νοηματική και η Νέα Ελληνική γλώσσα αναγνωρίζονται ως ισότιμες μεταξύ τους, οπότε και η ενδεδειγμένη γλωσσική παιδαγωγική προσέγγιση είναι η δίγλωσση εκπαίδευση.
2. Επίσημη γραφή των τυφλών μαθητών αναγνωρίζεται η γραφή Braille. Όπως προστέθηκε με το Άρθρο 17 Νόμος 4713.2020 με ισχύ την 29/7/2020.
3. Αρμόδιος φορέας πιστοποίησης της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας (Ε.Ν.Γ.) και της γραφής Braille είναι ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ), ο οποίος για το σκοπό αυτόν συνεργάζεται με το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) και τους πλέον αντιπροσωπευτικούς φορείς σε θέματα Κωφών και Τυφλών, την Ομοσπονδία Κωφών Ελλάδος (Ο.Μ.Κ.Ε.) και την Εθνική Ομοσπονδία τυφλών (Ε.Ο.Τ.),
4. Για τους αυτιστικούς μαθητές με ή χωρίς λόγο, ως επίσημη γλώσσα αναγνωρίζεται η Νέα Ελληνική, η οποία προσλαμβάνεται και εκφέρεται με την προφορική της μορφή, με τη γραπτή της μορφή ή/και με τη μορφή συμβόλων-εικόνων.

3. Η έννοια της προσβασιμότητας

Η έννοια της προσβασιμότητας δεν επικεντρώνεται μόνο σε άτομα με μειωμένη κινητικότητα. Είναι ευρύτερη και περιλαμβάνει: - Το σύνολο του πληθυσμού που αποκλίνει από το μέσο τύπο του υγιούς, αρτιμελούς και δραστήριου ανθρώπου. Επίσης το σύνολο των μορφών της αναπηρίας και όχι μόνο την κινητική. Για παράδειγμα, με την παράλληλη μετάδοση των ειδήσεων στη νοηματική γλώσσα διευκολύνεται η πρόσβαση στην ενημέρωση των ατόμων με αισθητηριακές αναπηρίες της ακοής. Εκτός από την προσπέλαση σε κάποιο φυσικό δομημένο περιβάλλον, συμπεριλαμβάνει και την πρόσβαση σε άλλα πεδία της ανθρώπινης δραστηριότητας όπως τα αγαθά, οι υπηρεσίες, η πληροφορία, η επικοινωνία, η απασχόληση (Μιζαμτσή, Νικολαΐδης, & Μουρούζης, 2012). Συνεπώς, η έννοια της προσβασιμότητας δεν περιορίζεται μόνο στην απρόσκοπτη μετάβαση από ένα σημείο του χώρου σε ένα άλλο, αλλά αφορά στην καθολική δυνατότητα του συνόλου των πολιτών να συμμετέχουν ισότιμα σε κάθε δραστηριότητα και να απολαμβάνουν εξ ίσου κάθε αγαθό, εξοπλισμό ή πληροφορία τους παρέχεται, με στόχο την κοινωνική τους ένταξη χωρίς διακρίσεις.

3.1 Νομικό πλαίσιο για την ηλεκτρονική προσβασιμότητα

Υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο που καθορίζει τις υποχρεώσεις της πολιτείας και των Πανεπιστημίων για την παροχή κάθε δυνατής βοήθειας στα άτομα που αντιμετωπίζουν κάποιας μορφής αναπηρία. Η απαίτηση για ισότιμη αντιμετώπιση συνιστά Συνταγματική Επιταγή. Πιο συγκεκριμένα:

- Η μη εφαρμογή ηλεκτρονικής προσβασιμότητας συνιστά άμεση διάκριση σε βάρος των ατόμων με αναπηρία είτε ως εξυπηρετούμενων, είτε ως εργαζόμενων και υποψήφιων εργαζόμενων στη βάση των επιταγών του άρθρου 10 «Εύλογες Προσαρμογές» του Ν. 3304/2005 (Αρ. ΦΕΚ 16/Α΄ - 27/01/2005)».
- Οδηγία (ΕΕ) 2016/2102 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2016, για την προσβασιμότητα των ιστό τόπων και των εφαρμογών για φορητές συσκευές των οργανισμών του δημόσιου τομέα. Οι νέες Ιστοσελίδες που δημοσιεύονται μετά τις 23 Σεπτεμβρίου 2018 οφείλουν να είναι προσβάσιμες από τις 23 Σεπτεμβρίου 2019 και έπειτα. Οι παλαιότερες Ιστοσελίδες που έχουν δημοσιευτεί πριν τις 23 Σεπτεμβρίου 2018 οφείλουν να είναι προσβάσιμες από τις 23 Σεπτεμβρίου 2020 και έπειτα.
- Η προσβασιμότητα του περιεχομένου των δημόσιων ιστοσελίδων αποτελεί νομική υποχρέωση στη χώρα μας: άρθρο 5 Α (2) του Συντάγματος, άρθρο 9 του Ν.4047/2012, άρθρο 64 του Ν.4488/2017.
- Επιπρόσθετα, τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα έχουν νομική υποχρέωση να διασφαλίζουν την προσβασιμότητα για όλους φοιτητές με αναπηρία ή μαθησιακές δυσκολίες και το προσωπικό τους: άρθρα 7.2.γ, 8.2.ε, 13.2.λδ, 34.3, 48.14 του Ν.4485/2017. Άτομα με Αναπηρίες (όπως πχ τύφλωση, κώφωση, κινητική αναπηρία) ή μαθησιακές δυσκολίες (πχ δυσλεξία) που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην χρήση υπολογιστή και την πρόσβαση τους στο διαδίκτυο συχνά κάνουν χρήση υποστηρικτικών τεχνολογιών (assistive

technology) που ενισχύουν την ποιότητα και την συνοχή κατά την εκτέλεση εργασιών στον Η/Υ. Οι τεχνολογίες αυτές μπορούν να παρέχουν εναλλακτικούς τρόπους πρόσληψης της πληροφορίας (π.χ. speech-to-text) τροποποιημένης παρουσίασης του περιεχομένου (μεγέθυνση γραμματοσειρών και χρωμάτων) ή εναλλακτικής διάδρασης με τον Η/Υ (έλεγχος ποντικιού με την κίνηση ματιών, ειδικά πληκτρολόγια).

Η αξιοποίηση υποστηρικτικής τεχνολογίας καθίσταται αδύνατη όταν ο σχεδιασμός, η ανάπτυξη και το περιεχόμενο του διαδικτύου δεν προσφέρεται με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι συμβατό και επεξεργάσιμο από αυτές. Ένα παράδειγμα σε σχέση με τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη των ιστοσελίδων μπορεί να είναι πως για άτομα με κινητική αναπηρία στα άνω άκρα, η χρήση ποντικιού μπορεί να είναι δύσκολη, έτσι, μία ιστοσελίδα που παρέχει πλοήγηση αποκλειστικά με ποντίκι και όχι και με άλλους τρόπους όπως το πληκτρολόγιο, αποκλείει την πρόσβαση σε αυτά. Άλλο παράδειγμα, είναι το να περιλαμβάνονται εικόνες ή γραφικά για τα οποία δεν παρέχεται εναλλακτικό κείμενο. Έτσι για ένα άτομο με τύφλωση που χρησιμοποιεί λογισμικό ανάγνωσης κειμένου δεν καθίσταται δυνατή η πρόσβαση στο περιεχόμενο.

3.2. Οδηγίες για την ηλεκτρονική προσβασιμότητα

Η πρόσβαση στην Πληροφορία έχει αναγνωριστεί από τα Ενωμένα Έθνη ως θεμελιώδες δικαίωμα και όπως αναφέρθηκε παραπάνω έχουν αναπτυχθεί νομοθεσίες και οδηγίες από την Ευρωπαϊκή Ένωση και Εθνικά νομοθετικά πλαίσια. Σε τεχνικό επίπεδο θέτονται τυποποιήσεις σχεδιασμού και ανάπτυξης ηλεκτρονικής προσβασιμότητας βασισμένες στις αρχές της Καθολικής Σχεδίασης/Σχεδίασης για Όλους, για την υπερπήδηση εμποδίων και τεχνικών δυσκολιών προκειμένου να εξασφαλιστεί η ισότιμη συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων ατόμων στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Οι κύριες αρχές, οδηγίες και πρότυπα προέρχονται από την Κοινοπραξία του Παγκόσμιου Ιστού (World Wide Web Consortium – W3C) που προωθεί ζητήματα προσβασιμότητας. Πιο συγκεκριμένα από τον οργανισμό WAI W3C (Web Accessibility Initiative). Το WAI επιδιώκει την εύρεση λύσεων για την προσβασιμότητα στον Παγκόσμιο Ιστό από άτομα με οπτικές, ακουστικές, σωματικές, γνωστικές και νευρολογικές αναπηρίες. Ο οργανισμός WAI έχει αναπτύξει μία σειρά από πρότυπα και οδηγίες που έχουν ως σκοπό την προώθηση αλλά και τις τεχνικές προδιαγραφές της προσβασιμότητας στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες. Μερικά από αυτά είναι τα εξής:

- Οδηγίες για την Προσβασιμότητα του Περιεχομένου του Ιστού (Web Content Accessibility Guidelines), WCAG 1.0 και WCAG 2.0
- Οδηγίες για την Προσβασιμότητα Εργαλείων Συγγραφής (Authoring Tools Accessibility Guidelines), ATAG
- Οδηγίες για την Προσβασιμότητα Χρήστη Πράκτορα (User Agent Accessibility Guidelines), UAAG
- Οδηγίες για την Προσβασιμότητα XML (XML Accessibility Guidelines), XAG
- Προσβάσιμες Πλούσιες Εφαρμογές Διαδικτύου (Accessible Rich Internet Applications), WAI-ARIA

Η ηλεκτρονική προσβασιμότητα προκύπτει από την εναρμονισμένη λειτουργία διαφόρων τύπων τεχνολογιών όπως των λειτουργικών συστημάτων, των τύπων συσκευών, των περιηγητών και της υποστηρικτικής τεχνολογίας. Τα ακαδημαϊκά συγγράμματα μπορούν

να μετατραπούν σε ποικίλες προσβάσιμες ψηφιακές μορφές για τους φοιτητές με αναπηρίες (ανάλογα με τον τύπο αναπηρίας). Το λογισμικό Office έχει ειδική ιστοσελίδα με ειδικούς πόρους για άτομα με αναπηρία και οδηγίες για το πως ένα περιεχόμενο γίνεται προσβάσιμο για όλους (Υποστήριξη της Microsoft), (Μονάδα Προσβασιμότητας και Κοινωνικής Στήριξης Φοιτητών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων).

